

экосистем излагается на понятном и доступном языке для понимания студентами естественнонаучных факультетов; сравнивается современная терминология с предыдущей, раскрывается их различие и сходство. Приводятся конкретные модели экосистем и пути их построения. Например, методы составления и решения систем дифференциальных уравнений динамики лесных экосистем, регрессионные уравнения загрязнения окружающей среды транспортом и др.

Обращается особое внимание студента на то, что математические методы, математические и компьютерные модели расчета оценок воздействия на окружающую среду должны быть основаны на концепции эколого-экономической оптимизации и интегрированы в парадигму устойчивого развития общества.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРО ВПЛИВ ПРИРОДНИХ ФАКТОРІВ НА ЛЮДИНУ ПРИ ВИВЧЕННІ ГЕОГРАФІЇ МАТЕРИКІВ

Криловець М.Г.

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Формування потреби у здоровому способі життя молоді — важливий крок на шляху активізації людського фактора, який має кінцевою метою забезпечення всебічно гармонійного розвитку особистості. Здоровий спосіб життя має реалізовуватися в сукупності всіх основних форм життєдіяльності — трудової, суспільно-побутової та у дозвіллі. Формування здорового способу життя передбачає закріплення комплексу оптимальних навичок, умінь та відповідних стереотипів, які охоплюють раціональну організацію праці, дозвілля, харчування, фізичну активність, сферу індивідуальної гігієни, сімейне життя, виключаючи шкідливі звички. Більшість науковців сходяться на тому, що необхідно виховну роботу в навчальних закладах організувати так, щоб у молоді сформувалась активна життєва позиція, щоб діти і молодь займалися свідомим та цілеспрямованим самовдосконаленням.

Реалізація здорового способу життя молоді є важливою ланкою формування могутньої, процвітаючої держави, адже тільки здорові фахівці можуть творити нові технології, виробляти необхідну кількість якісного товару, ефективно навчати та виховувати, боротися з хворобами. Здорова людина є носієм гуманності, душевного добра, високих моральних якостей, творцем історії.

В процесі навчання фізичної географії материків і океанів учитель має можливість довести учням який величезний вплив мають природні фактори на людський організм і показати практичну користь медико-географічних знань. Саме набуті знання дозволять належним чином підготуватись до поїздок у зарубіжні країни.

Під час вивчення географії материків і океанів потрібно дати необхідні знання про хвороби, що викликаються географічними факторами (серцево-судинні, сонячний та тепловий удар, фотоеритема (сонячний опік), рак шкіри, ушкодження, пов'язані з дією холоду, снігова сліпота, гірська хвороба); хвороби зумовлені контактами з отруйними рослинами та алергенами рослинного походження (отруєння грибами, латиризм, кропивниця, бронхіальна астма, сінна лихоманка); хвороби, пов'язані з агресивною поведінкою тварин та отрутами тваринного походження, інфекційні хвороби (СНІД, фрамбезія, бджель, венеричні, кір, грип, дифтерія, скарлатина, черевний тиф, холера бактеріальна дизентерія, амебіаз, висипний ти, малярія, лихоманки, хвороби-зоонози, хвороби-сапронози) ушкодження та хвороби людей, що виникають

внаслідок дії стихійних сил природи (землетрусів, цунамі, вулканічних вивержень, смерчів, тропічних циклонів, повеней, аномально низьких та високих температур повітря, зсувів, обвалів, лавин); хвороби пов'язані з соціально-економічними умовами життя та традиціями різних народів (стреси та нервові депресії, порушення системи травлення, злоякісні пухлини, авітаміноз, дія тютюну, алкоголю та наркотиків на організм людини); хронічні хвороби як результат забруднення довкілля; хвороби, пов'язані з техногенними аваріями та катастрофами.

Учителю також потрібно розповісти учням і про сучасні фактори, які формують медико-екологічну ситуацію, особливо в містах — психоемоційні навантаження, гіподинамія, однотипне харчування, і все це — в умовах постійного забруднення середовища: хімічного, фізичного, теплового, електромагнітного тощо. Такий спосіб життя спонтанно зумовлюється цивілізацією, загальними рисами якої слід вважати високі темпи урбанізації, насиченість транспортом, прискорення всього темпу життя. Також характерними для міст є такі чинники, які формують сприятливе середовище для розмноження збудників інфекційних хвороб та створюють умови для їх поширення. Серед них: велика скупченість населення, що сприяє збільшенню числа контактів між людьми, велика концентрація осередків самих збудників, таких як неорганізовані сміттєзбірники та необладнані звалища побутових відходів (особливо в периферійних районах та на ділянках старої і непланової забудови). До цього слід додати ще й явище нашої сучасності — стихійні та неупорядковані базари по продажу продовольчих товарів, збільшення обсягу мігрантів, що обумовлює завезення невідомих раніше хвороб.

Зміна соціально-економічних умов у багатьох країнах виражається в поширенні невідомих раніше для більшості населення явищ — бідності, безробіття, вимушених міграцій, послаблення медичної допомоги, різкого падіння статусу тощо. А нерациональне і неповноцінне харчування є причиною виникнення у першу чергу, порушень, пов'язаних із дефіцитом в організмі різних хімічних речовин, які істотно впливають на його функціонування. Інший наслідок — загальне послаблення захисних функцій організму, коли він стає вразливим до всіх інфекцій.

Клімат також суттєво впливає на життєдіяльність людини. Без урахування кліматичних особливостей тих чи інших регіонів не може бути ефективної праці, належного побуту і відпочинку населення, вдало спроектованих міст, окремих забудов тощо. Вплив клімату і погоди може бути короткотривалим і довготривалим.

При вивченні географії материків і океанів учням доцільно показати на карті території екологічного лиха та екологічних катастроф і наголосити, що до районів екологічних катастроф відносяться території, деградація яких набула незворотного характеру, а проживання людей стає неможливим. До районів екологічного лиха належать території, в межах яких природні процеси та екологічні зв'язки настільки глибоко порушені, що різко погіршують умови життя населення, але ще не набули незворотного процесу.

Сучасних учителів не може не турбувати те, що саме серед старшокласників все частіше поширюється алкоголізм, наркоманія, токсикоманія. Через перевантаженість навчанням багато учнів також страждає від недостатньої фізичної активності, відсутності навичок організації навчання, здорового дозвілля, правильного харчування.

Оскільки метою занять з фізичної географії материків є не лише засвоєння корисних знань, а й переконання в необхідності їхнього постійного застосування, то форми й методи навчання набувають особливої ваги. При проведенні занять потрібно широко використовувати статистичні, картографічні, архівні та відео матеріали, літературні джерела, сучасні технічні засоби навчання.

Література

1. Криловець М.Г. Роль курсу «Медицина географія» в професійній підготовці вчителя / М.Г.Криловець — Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. — К.: 2006. — Вип. 49. С.81-85.
2. Основи валеології: Курс лекцій /В.І.Верзін, Л.С.Гармаш, Н.І.Коцур. — Переяслав-Хмельницький, 1997. — 88 с.
3. Шевченко В.О. Загальна медична географія світу / В.О.Шевченко, В.М.Гуцуляк, Г.Л.Нечепоренко та ін. — К., 1998. — 178 с.
4. Шевченко В.А. Медико-географическое картографирование территории Украины / В.А Шевченко — К.: Наук.думка, 1994. — 158 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ БІОЛОГІЧНОЇ ЕКСКУРСІЇ В ПРИРОДУ НА ПРИКЛАДІ РЛП «ДИКАНСЬКИЙ» (ПОЛТАВСЬКА ОБЛ.)

Гапон С.В., Гриньова К.І.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Мохи — дуже давня і примітивна група рослин. Їх по праву називають живими викапними, адже багато теперішніх видів є сучасниками не лише мамонтів і шаблезубих тигрів, але й набагато давніших динозаврів [1]. Вони зустрічаються на всіх континентах земної кулі, відіграють важливу роль у природі. На жаль, у шкільному курсі біології, приділяється недостатня увага цій цікавій і своєрідній групі рослин. На нашу думку, бріофіти заслуговують на детальніше ознайомлення та застосування. Тому метою нашої роботи і є розгляд особливостей проведення біологічної екскурсії в природу на тему: «Рослини, в яких все навпаки». Дана робота ґрунтується на оригінальних дослідженнях бріофлори, бріоугруповань регіонального ландшафтного парку (РЛП) «Диканський» та узагальненні літературних джерел.

Відомо, що вчитель повинен ретельно підготуватися до екскурсії. Одним із основних аспектів такої підготовки є вибір місця її проведення. Тому ми і пропонуємо дану екскурсію провести на території природно-заповідного об'єкту РЛП «Диканський». Як правило, в таких об'єктах в силу заповідного режиму складаються найсприятливіші умови для існування рослин і зберігається їхнє високе видове багатство.

РЛП «Диканський», як місце для ознайомлення із бріофітами, обраний не випадково. Адже цей парк є одним із об'єктів, де здійснюється не лише значна природоохоронна, а й просвітницька робота. Тому проведення в ньому біологічної екскурсії тільки розширить шляхи поглиблення знань учнів, студентів, дозволить прищепити їм навички бережливого ставлення до природи, дасть змогу здійснювати природоохоронне та екологічне виховання. Бріофлора та мохова рослинність РЛП «Диканський» вивчена досить повно [3]. Є певні узагальнення по дослідженню бріоугруповань, їх складу, участі видів у формуванні [4]. На часі є використання узагальнених даних для ознайомлення з мохоподібними цього заповідного об'єкту.

Крім того, РЛП «Диканський» має таке своєрідне багатство екотопів для поселення мохоподібних, яке забезпечує показ різноманітних груп бріофітів (печіночників, мохів), їх субстратних груп: епігеїв, епіфітів, епіксилів, епіфітів, представників як природної бріофлори, так і синантропної. У цьому об'єкті добре розвинена мохова рослинність, яка також заслуговує на увагу. РЛП «Диканський» репрезентований зональними типами рослинності лісостепової зони України (широколистяними лісами та лучними степами), що сприяє використанню елементів краєзнавства в ході екскурсії. Нижче ми пропонуємо методичні рекомендації до проведення біологічної екскурсії на тему: «Росли-